

A Mugana Raukea e Paulus i Here Lakea ne Huriki a Tesalonika A Nita Vakalohoka

E Paulus, a apostolo, i herea a raukea iea.

A tanga e Tesalonika mona ni gale e Salonika, a tanga na tabeke mule sike ne Gris. Na parava ni here a raukea iea, ra tabeke iea ne Gris ni gale e Masedonia.

A tanga e Tesalonika i pesi na dala ne huriki a Rom ni gale Via Egnatia, ni rata na tabekena dari mule sike i lakea na tabekena dari mule puru ne Masedonia.

A tanga e Tesalonika ni hae na pida 315 BC. I bele manga a tanga dagi a murina maka sip ri dili vona ne Masedonia.

E huriki a Rom ri bolea a tanga e Gris na pida 167 BC Ri verua e Masedonia na tabeke i va, ri ratea e Tesalonika a tanga dagi na tabekena tara.

Na pida 146 BC ri rata a maka tabeke ranga i manga a tabeke i taku ni gale e Masedonia. Muri e Tesalonika i bele manga a tanga dagi na tabeke iea. Na pida 42 BC a tanga iea i matukapaga ne Rom. Ri matakari mule ria.

E Paulus i herea a raukea iea, ge vakatora a niluhoi ne huriki a tara ne Kristo o Tesalonika, a vuhuna e huriki ranga ri loho lege vona garika e Kristo ge hamule valai.

¹ *Iau e Paulus, turane Sailas, e Timoti mete herea a raukea iea i lakene ne mua o Tesalonika, ra mua e huriki a tara na Vure, e Tamane hita, e Isu Kristo a Bakovi Dagi.

A Vure ge rata kamumu mua, ge habi a ni-valemu ne mua.

A Niluhoi ne Huriki a Tesalonika

² Na parava lobo mete luhoi mua, mete kavurikea a Vure, mete luhoi mua na tahuna mete vasileki. ³ *Na tahuna mete vasileki na Vure, e Tamane hita, mete luhoi mulea a leho kamumu mu ratea a vuhuna mu luhoi torea a Vure, a leho kamumu mu ratea a vuhuna mu ngaru e huriki. Mete luhoi mule tabu a hini mu hatenono na tahuna mu bole a nimadihi, a vuhuna mu pasimata ne Isu Kristo a Bakovi Dagi ne hita ge hamule valai. ⁴ Mua e huriki a turagu, a Vure i ngaru hateka mua. Mete lohoka vona i vulaki mua. ⁵ *Mete lohoka vona, a vuhuna a Velenga Kamumu mete vakalongo ne mua, i uka ma a ngava kunana. I bele turana nitora na Hanu Kiripiripi. Mu matai kavakava a hini mete luhoi hatekea a ngava iea, a vuhuna mu matai a rabune mateu na tahuna mete made turane mua. A rabu mete rata ne vona ni tuhori mua kunana. ⁶ *Muri mu ramai a rabune mateu, a rabune Bakovi Dagi, a vuhuna mu bole a maregoa na tahuna mu luhoi torea a nitana Vure. Pali mu pitei na nipitei na Hanu Kiripiripi. ⁷ Lakea e huriki ri luhoi torea e Kristo o Masedonia, o Akaia, ri longo mua, mu rata a naro kamumu, lakea ri ngaru ni ramai. ⁸ I

* **1:1:** Apo 17:1-9 * **1:3:** 1Ko 13:13; Kol 1:4-6 * **1:5:** 1Ko 2:4-5 * **1:6:** Apo 17:5-9

muholi, e huriki o Masedonia, e huriki o Akaia ri longo ne mua a nitane Bakovi Dagi, i manga si longoa a viri basi i pupu a tavure. I uka ma e huriki nga kunana ri longoa. E huriki na tanga i kupo ri longo a velengane mua mu luhoi torea a Vure, lakea i uka ma mete vakalongo tabu ria. ⁹ Ria kunana ri tuverei polo ne mateu na hini mu tagui kamumu mateu. Ri tuverei tabu ne mateu na hini mu ha taro pali a maka vure taminga, mu ramai a Vure muholi, ra Vure mahuri. ¹⁰ Ri tuverei tabu ne mateu na hini mu pasimata ne Tuna, e Isu, ge hamule valai na hunu, ra viri a Vure i vakamahuri mulea na matenga. Ia kunana i korimule hita na rongova na Vure ta ge valai.

2

A Leho e Paulus i Rata o Tesalonika

¹ Mua e huriki a turagu mu lohoka vona a leho mete rata na tahuna mete made turane mua, i uka ma i velu tavula. ² *Mu lohoka vona e huriki o Pilipai ri harogi mateu, mete bole a nimadihi. Muri, na tahuna mete lakea na tanga ne mua, e huriki ala kupo ri marikoi, ri toni ni lili mateu. Pali a Vure i rata mateu, i uka ma mete mangenge ni vakalongo ne mua a Velenga Kamumu. ³ I uka ma mete mangenge, a vuhuna a Velenga Kamumu, i uka ma a ngava taminga. I uka ma mete toni ni tami mua. I uka ma mete luhoi ni rata a rabu hale.

⁴ *Mete vakalongo a Velenga Kamumu, a vuhuna a Vure i pelekado a hatene mateu, i matai

* **2:2:** Apo 16:19-24; 17:1-9 * **2:4:** Gal 1:10

i kamumu, lakea i habia ne mateu a leho ni vakalongo a Velenga Kamumu. I uka ma mete ngaru ni rata a bakovi ge vivi. Mete ngaru ni ratea a Vure ge vivi, ra viri i lohoka vona a niluhoi ne hita lobo. ⁵ Mu lohoka vona i uka ma mete tami mua na maka ngava kamumu ni bole dili mua. I uka ma mete tamilalu, mete ge bole kapiloho a moni ne mua. A Vure i lohoka vona, a ngava mete taki i muholi. ⁶ Na tahuna mete made vonga, i uka ma mete ngaru e huriki ri gi kavurike mateu. I uka ma mete ngaru mua mu gu kavurike mateu. Bara mete ngaru, bara mete vakuku mua, mu habi ne mateu a maki, a vuhuna mateu a apostolo ne Kristo. ⁷ Pali i uka ma mete rata mavonga. Mete made madoru turane mua, i manga a ngatavine i matakari e tuna kiroko. ⁸ Mete ngaru hateka mua, lakea i uka ma mete habi kunana ne mua a Velenga Kamumu na Vure, mete habi tabu a hatene mateu lakene ne mua, a vuhuna mete ngaru hateka mua.

⁹ *Mua e huriki a turagu, i uka ma mu luhoi mule? Na tahuna mete made iene mete leho hateka. Mete leho hateka na haro a rodo, nahea mete ge habi a nimava ne mua na ni matakari mateu na tahuna mete vara mua na Velenga Kamumu. ¹⁰ Na tahuna mete made turane mua e huriki a tara na Vure iene, mete laho malamala turana Vure, mete rata a naro kamumu ne huriki lobo, i uka ma mete ratea tara naro hale. A Vure i lohoka vona. Mua ranga, mu lohoka vona. ¹¹ *Mu lohoka vona mete matakari kamumu mua takutaku, i manga a bakovi i matakari e huriki

* **2:9:** Apo 20:34 * **2:11:** Apo 20:31

e tuna. ¹² Mete vara mua, mete luke mua, mete vakuku mua mu gu laho kamumu, ge vivi ne mua a Vure, ra Vure i gale mua mu gu dili na harikia vona, mu gu vaveru vona a bagetuanga vona.

¹³ *Na tahuna mu longoa ne mateu a nitana Vure, mu longo maia. Mu lohoka vona i uka ma a nitana bakovi. A nitana Vure. I leho pololilo na hatene mua e huriki mu luhoi torea e Kristo. Lakea mete kavurikea a Vure na parava vakaroro. ¹⁴ *Mua e huriki a turagu, a maki i bele ne mua i manga kunana a maki i bele ne huriki a tara na Vure pololilo ne Isu Kristo o Iudea. A nimadihi mu bole na limane huriki a bakovi na tanga ne mua, i manga kunana a nimadihi e huriki o Iudea ri bole na limana e huriki a Iuda. ¹⁵ *Re huriki a Iuda, ri rabalaki hosi e huriki a propet. Ri rabalakia e Isu a Bakovi Dagi. Muri ri lili tala mateu vonga. A Vure i uka ma i vivi ne ria. Ri gege e huriki lobo, ¹⁶ a vuhuna ri ngaru ni ta pupukari mateu nahea mete ge vakalongo a Velenga Kamumu ne mua e huriki i uka ma mua a Iuda. Ri koi mu gu bole a nimahuri vakaroro. Ra i mavonga, a naro hale ne huriki a Iuda nga ri vakalipopo ri kupo hateka. Ngane a Vure i madihi a hatena pali ne ria, i pelekado ria.

E Paulus i Pasimata ni Matai Tabu Ria

¹⁷ Mua e huriki a turagu, mete dodo hateka na tahuna ni tono tala mateu rira na tanga ne mua. I muholi ri tono tala mateu, pali mete luhoi bala mua. Mete pasimata ni matai tabu mua, lakea mete toni ni hamule ni matai mua tabu. ¹⁸ Mete

* **2:13:** 2Tes 2:13 * **2:14:** Apo 17:5 * **2:15:** Apo 9:23,29;
13:45,50; 14:2,5,19

ngaru ni lakene. Iau, e Paulus, a toni ni lakene balaka kupo. Pali e Satan i pututagu a dalane mateu. ¹⁹ *Metē ngaru ni matai tabu mua, a vuhuna metē vivi ne matou. Mu rata mateu metē pasimata ni matai tabua e Isu Kristo a Bakovi Dagi ne hita. Na tahuna i hamule valai, bara si bibi rike a rane mua. ²⁰ I muholi hateka, metē vivi ne mua, metē kavurike mua na matane huriki ranga.

3

¹ *Metē dodo hateka mua, lakea metē koi ni dava tabu. Metē luhoi i kamumu maria e Sailas miri gi made kikeri koea o Atens, ² *miri rudu lakenea ne mua e Timoti. Ia a turane hita, a vora na Vure ni vakalongo a Velenga Kamumu ne Kristo. Miri rudu lakenea ge vakatora a niluhoi ne mua, ³ *ma ge vakaviliha a niluhoi ne mua a maregoa nga, ra mu dili vona ngane. Mu lohoka vona, a Vure i vulaki hita si gi bole a maregoa nga. ⁴ Mu lohoka vona, na tahuna metē made turane mua, metē vakalongo vakaroro mua ne huriki bara ri vakamadihi mua. Mu lohoka kamumu vona i bele pali manga a hini metē taki mua vona. ⁵ A lohoka vona muga bara ni vakamadihi mua, lakea a marikoi ni dava tabu. A rudua e Timoti i lakene ne mua, ge vakalongo iau vona mu tabana ni luhoi torea e Kristo, o i uka. A mangenge vona a bakovi ni toni, ma ge toni mua, muri bara i velu tavula a leho dagi ne mateu.

E Paulus i Vivi

* **2:19:** Pili 2:15-16; 4:1; 2Tes 1:4 * **3:1:** Apo 17:15 * **3:2:**
Apo 16:1-3 * **3:3:** 2Tim 3:12

⁶ *E Timoti i pe mua, ngane i luve pali koea, i vakalongo maria ne mua. I taki mu tabana ni luhoi torea a Vure, mu tabana ni vangaru. I taki iau mu luhoi maria na hatene mua na parava vakaroro, mu ngaru hateka ni matai maria, i manga kunana maria miri ngaru ni matai mua.

⁷ *Mua e huriki a turagu, ngane mete bole a nimadihi, a maregoa. Pali a velengane mua, mu tabana ni luhoi torea a Vure, i luke mateu.

⁸ Mete lohoka vona ngane mu tabana ni pesi tora turane Bakovi Dagi, mete vivi tabu ngane. ⁹ Mete kavurike hatekea a Vure, a vuhuna mete vivi hateka ne mua. ¹⁰ Mete vasileki tora vakaroro na Vure ge longo mai a ningaru mateu, mete ge matai tabu mua, mete ge vakatora a niluhoi ne mua.

¹¹ Mete ngarua a Vure, e Tamane hita, turana Bakovi Dagi ne hita e Isu, ru gu kado puru a dalane mateu, mete ge lakene. ¹² A Bakovi Dagi ge rata mua mu gu vangaru hateka tabu, mu gu ngaru hateka tabu e huriki ranga, ge manga a hini mete ngaru hateka mua. ¹³ I mavonga, a Vure, e Tamane hita, i uka ma ge padi virihi mua vona tara ngava, bara mu malamala na matana, na tahuna a Bakovi Dagi ne hita, e Isu, ge hamule valai turana e huriki a viri malamala vona.

4

A Naro a Vure i Vivi Vona

¹ Mua e huriki a turagu, mete vara mua pali mu gu laho navai, a Vure ge vivi ne mua. I muholi, mu laho maea pali. Ngane mete nana tora mua,

* **3:6:** Apo 18:5 * **3:7:** 2Tes 1:4

mete taki mua na rana Bakovi Dagi ne hita e Isu, mu gu ramai vakaroro tabu a maka naro nga.

² Mu lohoka vona a vinara lobo mete taki mua vona na rane Isu a Bakovi Dagi. ^{3*} A Vure i ngaru mua mu gu malamala na matana. I mavonga, mu lelerau vona a maka naro na molenga. ^{4*} I ngaru mu gu pahanu a ningaru na kakaine mua, mu gu ramai a naro malamala. I mavonga e huriki ri gi togo mua. ⁵ Nahea ge turari mua a ningaru na malala, mu gu rata a maka naro na molenga, i manga e huriki ri made na uvo ri rata. I uka ma ri lohoka na Vure. ⁶ I mavonga, nahea a bakovi ge tami e turana, ge rata halea, ge tulia e girihina. Mete taki mua pali, e huriki a bakovi ri ratea a naro hale iea e Bakovi Dagi bara i vakamadihi ria. ^{7*} A Vure i gale hita i uka ma si gi ramai a naro hale. I gale hita si gi ramai a naro malamala. ^{8*} I mavonga, a viri i longotaroa a ngava iea, i uka ma i longotaro a ngavana bakovi kunana. I longotaro a nitana Vure, ra Vure i habi a Hanu Kiripiripi ne mua.

^{9*} A ngava ni vangaru e huriki a turane hita, i uka ma mete ge here puru, a vuhuna a Vure i tovo mua pali vona a naro na nivangaru. ¹⁰ I muholi ngi, mu ngaru hateka e huriki a tara ne Kristo o Masedonia. Ngane mete ngaru mua mu gu ngaru hateka tabu ria. ^{11*} Mu leho tora ni made madoru, naha ni rahi dili ioe tavula na maki na viri tara. Naha ni made tavula. Mu leho, ge manga a hini mete taki muga mua vona. ¹² Na

* **4:3:** 1Tes 5:23; 1Pe 1:16 * **4:4:** 1Ko 6:13 * **4:7:** Hib 12:14;

1Pe 1:15-16 * **4:8:** Luk 10:16; 2Ko 1:22 * **4:9:** Ion 13:34

* **4:11:** Epe 4:28

tahuna mu rata mavonga, i uka ma mu gu taki e huriki ranga ri gi kori mua. E huriki i uka ma ri lohoka na Vure, bara ri togo mua.

E Bakovi Dagi Ge Valai

¹³ Mua e huriki a turagu, mete koi mu gu loho lege vona e huriki ri mate pali. Naha ni dodo hateka ria, ge manga e huriki a bakovi a ngatavine ranga ri dodo ria. Re huriki nga, i uka ma ri pasimata vona a parava ne huriki ri mate ri gi mahuri mule na matenga. ¹⁴*Si lohoka vona e Isu i mate, i mahuri mule tabu. I mavonga, si lohoka vona na tahuna e Isu ge hamule valai, a Vure ge rata e huriki ri luhoi tora ia, ri mate pali, ri gi valai turana.

¹⁵*E Bakovi Dagi kunana a viri i taki, pali ngane mete tovo tabu mua vona, na tahuna ge hamule valai, hita e huriki si mahuri, si tabana koea na malala, i uka ma si gi sike muga ne huriki ri mate pali. ¹⁶ E Bakovi Dagi kunana ge puru valai na hunu ge gale tala dagi. A ubu na agelo vona bara i gale dagi, a tavure na Vure bara ni pupu. E huriki ri luhoi torea e Kristo, ri mate pali, bara ri mahuri mule muga. ¹⁷ Muri, bara ni bole rike hita lobo e huriki si tabana koea na malala. Bara si vapopo na hunu turana e huriki ri mate pali, turana e Bakovi Dagi. Bara si made turana na parava vakaroro. ¹⁸ Mu vakalongo e huriki a tara na Vure vona ra ngava iea, mu gu vakatora a niluhoi ne ria.

* **4:14:** Rom 14:9; 1Ko 15:3-4,12 * **4:15:** 1Ko 15:51-52

5

E Bakovi Dagi Ge Hamule Valai

¹ Mua e huriki a turagu, i uka ma mete ge taki mua vona a parava ge bele vona a maka maki nga, ² *a vuhuna mu lohoka vona pali a parava e Bakovi Dagi ge i hamule valai vona, bara i bele vakaturutu kunana, i manga a bakovi i panaho i bele vakaturutu na rodo. ³ *Na tahuna e huriki ri taki ta ri made kamumu, ta ri made na nivalemu, i uka ma ge tabaka bara i bele vakaturutu ne ria a vuranga. Bara i bele vakaturutu i manga a nimadihi i bele vakaturutu na ngatavine i pahea a koma. Na tahuna a parava iea i bele, i uka tara viri ge lelea.

⁴ Pali mua e huriki a turagu, a parava iea i uka ma ge vakaturutu mua, ge manga a bakovi ni panaho i vakaturutu a tahona ruma. I uka ma ge vakaturutu mua, a vuhuna mua i uka ma mu made na uvo. ⁵ *I uka ma si made na uvo na rodo. Mua e huriki a bakovi na haro, a hini palala. ⁶ I mavonga, nahea si gi mahita manga e huriki ranga. Si gi matapara, si gi matakari kamumu a nilaho ne hita. ⁷ Mu lohoka vona, e huriki ri mahita na rodo. E huriki a bakovi ni ninu a naru vagole, ri ninu na rodo. ⁸ *Pali hita e huriki a tara na haro. I mavonga, si gi matakari kamumu a nilaho ne hita, si gi luhoi torea a Vure, si gi vangaru. Na tahuna si rata mavonga, i manga si nugu a galeu, i matakari a ngalane hita. Si gi pasimata na Vure ge korimule hita. Na tahuna si

* **5:2:** Mat 24:42-43; 2Pe 3:10; Kap 3:3 * **5:3:** Mat 24:39; Luk 21:34-35 * **5:5:** Rom 13:12 * **5:8:** Ais 59:17; Epe 6:14,17

rata mavonga, i manga si kube a hineva ge tora, i matakari a gine hita.

⁹ A Vure i vulaki hita i uka ma ge tahate hita. I vulaki hita, ge korimule hita e Isu Kristo a Bakovi Dagi ne hita. ¹⁰ *I mate ge kori hita, lakea hita e huriki si mahuri, turana e huriki ri mate pali si gi made turana. ¹¹ I mavonga, mu vatuhori a niluhoi ne mua, mu vadorike, ge manga a hini mu rata ngane.

A Nilobona Ngava

¹² Mua e huriki a turagu, mu togo e huriki ri leho hateka ne mua, ri matakari mua na rane Bakovi Dagi, ri vara mua nahea mu gu rata a naro hale. ¹³ Mu luhoi a maka leho ri rata, mu togo hateka ria, mu ngaru hateka ria. Mu valemu.

¹⁴ *Mua e huriki a turagu, mete ngaru mua mu gu taki tora e huriki ri laho tavula ri gi leho. Mu vakatora a niluhoi ne huriki ri mangenge. Mu tuhori e huriki ri uka a nitora. Mu hatenono vona e huriki lobo. ¹⁵ *Na tahuna e huriki ri rata hale mua, naha ni koli. Na parava vakaroro mu rata a naro kamumu ne turane mua. E huriki polovavo ranga, mu rata a naro kamumu ne ria.

¹⁶ *Mu vivi na parava vakaroro. ¹⁷ Mu vasileki vakaroro. ¹⁸ *A ra maki ge bele ne mua, mu kavurike kunanea a Vure, a vuhuna a Vure i ngaru mua e huriki a tara ne Isu Kristo mu gu rata mavonga.

* **5:10:** Rom 14:8-9; 1Tes 4:14 * **5:14:** 2Tes 3:6,11 * **5:15:**
Rom 12:17; 1Pe 3:9 * **5:16:** Pili 4:4 * **5:18:** Epe 5:20

¹⁹ *Naha ni hehe vona a leho na Hanu Kiripiripi. ²⁰ Naha ni biu a ngavana viri i rata a nita propet. ²¹ *Pali mu pelekado kamumu a ngava lobo ne ria. A ngava ge muholi, mu longo mai. ²² A ngava ge hale, mu malele ha vona.

²³ *A Vure a vuhuna a nivalemu. Ia a viri ge rata mua mu gu malamala liu na matana. Ge matakari a hanune mua, a niluhoi ne mua, a kakaine mua, lakea na tahuna e Isu Kristo a Bakovi Dagi ne hita ge hamule valai, bara i matai mua mu laho malamala. ²⁴ A Vure, ra viri i gale mua, bara i rata a maki nga, a vuhuna i taki ge rata. I ramai vakaroro a nitana.

²⁵ *Mua e huriki a turagu, mu vasileki na Vure ge tuhori mateu.

²⁶ Mu tagui e huriki iene ri luhoi torea a Vure.

²⁷ A taki tora mua na matane Bakovi Dagi, mu gia ra raukea iea, ge longo a huriki a tara na Vure.

²⁸ E Isu Kristo a Bakovi Dagi ne hita ge rata kamumu mua.

* 5:19: Epe 4:30 * 5:21: 1Ion 4:1 * 5:23: 2Tes 3:3 * 5:25: Kol 4:3; 2Tes 3:1

**A Nitana Vure
Genesis, Exodus, Leviticus, Numbers, Deuteronomy,
Joshua, Ruth, Jonah, and the New Testament in the
Bola language of Papua New Guinea
Sampela hap Buk Baibel long tokples Bola long
Niugini**

copyright © 2011 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Bola

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-12-03

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 9 Oct 2020

2dc89ad6-982c-53cd-bd40-a3ed17eb8fc7